

**KIBRIS SORUNU ÇÖZÜM SÜRECİNDE ANNAN PLANI VE
REFERANDUMU'NUN K.K.T.C VE KIBRIS RUM BASININDAKİ STRATEJİK
SUNUMUNUN ANALİZİ¹**

Dr. Ümmü Altan Bayraktar²

Özet

Türkiye-AB ilişkilerini belirleyen en önemli faktörlerin başında gelen ve AB sürecinde Türkiye'nin önüne engel olarak çıkartılan Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğüne son vermek adına Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin öncülüğünde sunulan Annan Planı, Kıbrıslı Türkler ve Türkiye açısından son derece kritik bir dönemde görüşülmeye başlanmıştır. Türkiye'nin AB üyelik sürecinde aday ülke olarak katılım müzakere tarihini beklemesi, Kıbrıslı Türkler açısından Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında bu tarihlerde tam üye olarak AB'ye kabul edilme öncesinde olması gibi nedenlerle Annan Planı sürecinin Türkiye ve Kıbrıslı Türkler üzerinde bir baskıya yol açtığı görülmüştür. Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğüne son vermek adına yakın tarihte belki de en ciddi girişim olarak nitelendirilebilecek önemli siyasal gelişmelerden biri olan ve sorunun çözümüne ilişkin önemli izdüşümler oluşturan Annan Planı'nın uygulanmasının referandum sonucuna bağlanması, yoğun bir tartışma ortamı yaratmış; bu süreçte, medya kuruluşları, çok önemli siyasi ve ideolojik görevler üstlenmiştir. Bu çerçevede analiz, 1 Nisan-30 Nisan 2004 tarihleri arası bir aylık dönem boyunca Annan Planı ve referandumuna temel teşkil eden haberlerin K.K.T.C ve Kıbrıs Rum basınında nasıl ele alındığı, tarafların medyayı kullanarak kamuoyunu yönlendirme biçimleri ve stratejilerinin belirlenmesine yönelik olarak tasarlanmıştır. Analizdeki temel varsayım medyanın toplumdaki tahakküm ilişkilerini sürekli olarak inşa ettiği ve tekrar tekrar üreterek pazara sunduğu haber çıktıları ve temsil pratikleri ile iktidar ilişkilerini ve ürünlerini meşrulaştırarak bu süreçte önemli bir rol oynadığı noktasındadır. Haber söylemi üzerine yapılan çalışmalar, haber metninde hakim toplumsal anlamların nasıl kurulduğuna, nasıl bilgi üretildiğine ve bu bilginin özne konumunu açığa çıkarmaya yönelik olarak dil yoluyla anlamlandırılmasına yönelik yaklaşımlar ise varsayımların sınanmasındaki kuramsal çerçeveyi meydana getirmektedir. 'Annan Planı ve Referandumu' konusu analiz edilirken haberlerde anlam üretiminde çok önemli bir yere sahip olarak değerlendirilen özelliklerden, eleştirel söylem analizi kuramcılarının haberlerde 'kim konuşuyor?' ve 'nasıl' (sözcük seçimleri, ön plana çıkarma ve tutarlılık) gibi kavramları kullanılmakta ve konuyu temsil etme biçimleri ve inşa süreçleri ortaya konmaktadır. Ayrıca konuya dair basındaki yansımaların ilgili zaman diliminde yayınlanan haberlere içerik analizi yöntemi de uygulanarak, mevcut verilerin karşılaştırılması sağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs Sorunu, Annan Planı ve Referandumu, K.K.T.C Basını, Söylem Analizi, İçerik Analizi

¹ Bu çalışma, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından düzenlenen 'Stratejik İletişim Yönetimi' konulu 3. Uluslararası İletişim Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Ümmü Altan Bayraktar, Girne Amerikan Üniversitesi İletişim Fakültesi, ummualtan@gmail.com

ANALYSIS ON THE STRATEGICAL PRESENTATION OF ANNAN PLAN AND REFERENDUM IN T.R.N.C AND GREEK CYPRIOT PRESS WITHIN SOLUTION PROCESS¹

Dr. Ümmü Altan BAYRAKTAR²

Abstract

Annan Plan introduced under the leadership of Secretary-General of United Nations in order to end the deadlock in the Cyprus issue, which is one of the important factors determining the relations between Turkey and EU, and an obstacle put before Turkey during EU process, had begun to be discussed during a very critical period in terms of Turkish Cypriots and Turkey. Due to the reasons such as the anticipation of Turkey for the date of accessions negotiations as a candidate country in EU process, at that time prior accession of Greek Cypriot Administration to EU as Republic of Cyprus, Annan Plan process had led a pressure both on Turkey and Turkish Cypriots. The implementation of Annan Plan, which is one of the significant political developments that may be considered as the most recent concrete initiative for the termination of deadlock in Cyprus issue as well as generates important projections regarding the solutions for the issue, was on the basis of referendum results and thus media corporations had major political and ideological duties during that process. In that framework, the analysis is designed for the identification of how the news that are basis of Annan Plan and referendum from a month period between 1 April-30 April 2004 were address in T.R.N.C and Greek Cypriot press, methods used by the parties to direct the public via press and determination of their strategies. The main assumption in analysis is that press constantly establishes the superiority relations in public and legitimizes the power relations and products through the news outputs and representation practices that are reproduced and put into the market over and over again; yet it has an important role throughout the process. The studies on news discourse and approaches on how the dominant public meanings are formed in news reports, how information is generated and interpretation of this information through language in order to dispose its subject position, constitute the theoretical framework. In the analysis of 'Annan Plan and Referendum', the concepts of critical discourse analysis theorists in the news such as 'who is talking?' and 'how?' (word choices, spotlighting and consistency), which are considered as having a crucial status in meaning production in news, are used and their representation styles and building processes are presented. Additionally, the content analysis method was applied on the news published in relevant time period in terms of reflections of press, and existing data were compared.

Key Words: Cyprus Issue, Annan Plan and Referendum, T.R.N.C Press, Discourse Analysis, Content Analysis

¹ This study was presented as a bulletin at 3rd International Communication Symposium themed 'Strategic Communication Management' organized by Kyrgyz- Turkey Manas University.

² Dr. Ümmü Altan Bayraktar, Girne American University Faculty of Communication, ummualtan@gmail.com

KIBRIS SORUNU ÇÖZÜM SÜRECİNDE ANNAN PLANI VE REFERANDUMU'NUN K.K.T.C VE KIBRIS RUM BASININDAKİ STRATEJİK SUNUMUNUN ANALİZİ

GİRİŞ

Kıbrıs sorunu, tarihi perspektif içerisinde adanın sosyo-politik, ekonomik, stratejik ve kültürel yapısı incelendiği ve irdelendiği zaman mevcut durumunda adada yaşayan Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumların birbiriyle çatışan çıkar ve görüşleri yanında, her zaman için ada dışından kaynaklanan uluslararası faktörlerin önemli bir boyutunun egemen olduğuna tanık olunan, önemli bölgesel ve küresel güçlerin çıkarlarını da ilgilendirmesi dolayısıyla uzun yıllardır süre gelen, kamuoyunun ve dünyanın gündeminde sürekli olarak yer alan, 19. yüzyılda başlayan ve 21. yüzyıla çözümlenmemiş uluslararası sorunlardan biri olarak devredilen bir sorundur.

Ada üzerinde, 1960 yılında Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarının ortaklığı ve siyasal eşitliği temelinde; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlüğünde kurulan ve 1963 yılına kadar da kurulduğu şekilde devam eden Kıbrıs Cumhuriyeti dışında, kalıcı bir çözüm sağlanamamıştır.

Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin uluslararası düzeyde harcanan tüm çabaların başarısızlığı, söz konusu çözümün, adadaki Türk ve Rum toplumlarının ortaklaşa çıkarlarına uygun olmamasından kaynaklanmaktadır (Tuncer, 2005).

Kıbrıs sorunu, Türkler ve Rumlar yanında Türkiye ve Yunanistan, 1960'da kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nden önceki son hakim İngiltere, Soğuk Savaş yıllarında NATO'nun güney kanadında herhangi bir zafiyet istemeyen Amerika Birleşik Devletleri (ABD); ABD'nin Soğuk Savaş yıllarındaki rakibi SSCB ve Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonraki adıyla Rusya'nın da doğrudan ilgilendiği ve taraf olduğu bir sorundur (Özarlan, 2006).

Birçok devletin ilgi alanında bulunması adanın onlar için adeta bir 'Doğu Akdeniz Karargahı' ya da bir 'Strateji Merkezi' durumunda bir mekan olduğu izlenimini taşımaktadır. Bu durum geçmişte de bugün de aynı şekilde gözlemlenmektedir. Sorun, adanın stratejik önemi ve birçok devletin menfaatlerinin çakışması; çelişmesi ve taraf

sayısının çokluğu sebebiyle çözüme ulaşmanın kolay olmadığı bir coğrafi alan üzerinde devam etmektedir.

Akdeniz'deki jeopolitik ve stratejik önemine binaen Kıbrıs adası tarih boyunca çeşitli ulusların görüşmelerine sahne olmuştur. Yapılagelen görüşmeler hemen her defasında bir uzlaşma arayışı içinde aşamalı olarak sürdürülmüş çoğu zaman da akamete uğramıştır. Bugün için yapılagelen görüşmeler sosyo-politik açılardan adayı kalıcı bir çözüm noktasına getirememiştir. Çözüm geciktikçe çözümsüzlük derinleşmiş, ihtilaflar uluslararası alana çekilmiş, sorun içinden çıkılmaz hale dönüşmüştür.

Birleşmiş Milletler (BM), 1950'li yıllardan bu yana adada kalıcı bir barışın sağlanması için birçok girişimde bulunmuştur. Günümüze dek sürdürülen ve adına 'Barış ve Anlaşma Girişimleri'; 'Barış Çabaları'; ya da 'Kıbrıs Sorunu Çözüm Planları' ve benzeri ifadelerle sözü edilen çalışmalar belirli dönemlerde ada siyasetinde ve yönetiminde etkin olmakla beraber sürdürülebilir, kalıcı bir nitelikte olamamıştır. Sözü edilen çabaların hiç birisi ada halkı için; adanın her bakımından bekası için doyurucu, uzun soluklu olamamıştır. Bu gerçeğin altında yatan en büyük etmen, kuşkusuz bir ölçüde uluslararası, politik, stratejik, ekonomik yaklaşımların ada üzerinde farklı bir şekilde odaklanmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Uzun yıllardır çözümsüz kalan Kıbrıs sorununun belirli bir sonuca varabilmesi için BM Genel Sekreteri'nin öncülüğünde, ABD ve İngiltere'nin desteklediği Annan Planı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği (AB)'ne üye olması aşamasında öne çıkarılmıştır (Çeçen, 2005).

Adada yer alan Kıbrıs Türk ve Rum taraflarının politika, tutum ve hedeflerini değerlendirirken, uluslararası sistemi yönlendiren aktörler ile garantör ülkelerinden bağımsız düşünmemek gerekir.

Uzun yıllardır devam eden sorunda, Kıbrıs Türk tarafı, 1960 antlaşmalarının öngördüğü eşit statüyü sağlayacak bir çözüm amaçlarken; Kıbrıs Rum tarafı, Kıbrıs'ın tamamını içine alan Türk azınlığa sahip bir Yunan devleti olmayı hedeflemiştir. Kıbrıs Rum tarafı bu hedefe ulaşmak için değişik zamanlarda farklı stratejiler belirlemiş, bunları uygularken AB ve BM'i kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmıştır. Bunun sonucu olarak Kıbrıs Türk tarafı uzun yıllar uluslararası arenada uzlaşmayan taraf olarak görülmüştür

Annan Planı ile başlayan süreçte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C), Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Türkiye ve Yunanistan'da farklı siyasi anlayışların iktidara gelmesi ve iç dinamiklerinde köklü değişiklikler yaşanması, Kıbrıs sorunu ile ilgili gelişmelerin seyrini de etkilemiştir.

Kıbrıs sorunu, 1960'lı yıllardan beri Türkiye'nin iç ve dış politikasında en önemli konulardan biridir. Türkiye-Yunanistan ve Türkiye-AB ilişkilerinin gelişim seyrini etkileyen sorun için bugüne kadar pek çok çözüm önerisi getirilmiş, ancak kabul görmemiştir (Öksüz, 2004).

Kasım 2002 seçimlerinin ardından Meclis'te büyük bir çoğunluğu sağlayarak ve dolayısıyla iç ve dış politikada büyük bir manevra alanına sahip olarak siyasi iktidarı ele geçiren AK Parti ile birlikte; Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki dış politikasında gözle görülür bir değişiklik olmuştur.

2003'te K.K.T.C'de yapılan seçimler sonucunda hükümeti kuran ve AB üyeliği doğrultusunda Kıbrıs'ta mutlak bir çözüme ulaşılması istekliliği olan Cumhuriyetçi Türk Partisi¹ (CTP) ve Demokrat Parti² (DP) koalisyonu, Türk tarafının Kıbrıs politikasını şekillendiren en önemli ve belirleyici etken olmuştur (Sezer, 2007).

GKRY'de 2003 yılında yapılan başkanlık seçimlerini ise, plana olumsuz yaklaşan, EOKA geçmişi ve Türk düşmanlığı ile tanınan Thasos Papadopoulos ve sağcı Demokrat Parti³ (DİKO) si ve komünist AKEL ortak aday olarak kazanmıştır (Sezer,

¹ Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP), 27 Aralık 1970 yılında Ahmet Midhat Berberoğlu tarafından kurulan ve Mehmet Ali Talat'ın uzun yıllar genel başkanlığını yaptığı solcu görüşü temsil eden bir siyasi partidir. 'Varoluş Yolumuz' adlı 18. Kurultay Tezleri'nden (21 Ekim 2001): 'Yaşanan yaşanmıştır. Gelecek , 40 yıla yakın süren ve son 25 yılda iki ayrı bölgenin coğrafi temelinde şekillenen siyasi ve toplumsal gerçeğin ortaya çıkardığı yeni ilişkiler ve yapıyı dikkate alarak kurulabilir. Ne bugünkü statüko çözüme yardımcı olur, ne de statüko öncesine dönüş çözüm olur' tezleri, Kıbrıs sorununa ilişkin görüşlerini yansıtır. AB üyeliğinin, Kıbrıs sorununun çözümünden sonra olmasından yanadır. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız: A. An, 'Günümüzde Kıbrıs Türk Toplumu', M. Kürkçügil (der.), **Kıbrıs Dün Bugün**, İthaki Yayınları, İstanbul, 2003, s.343

² Demokrat Parti (DP), 30 Temmuz 1992 yılında Hakkı Atun tarafından kurulan ve Serdar Denktaş'ın uzun yıllar genel başkanlığını yaptığı sağcı görüşü temsil eden ve Ulusal Birlik Partisi'nden önemli bir farkı olmayan bir siyasi partidir. Kıbrıs Türk liderliğinin resmi politikasını desteklemesi Kıbrıs sorununa ilişkin görüşünü yansıtır. Adanın, Türkiye girmeden AB üyesi olmasına karşıdır. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız: A. An, 'Günümüzde Kıbrıs Türk Toplumu', M. Kürkçügil (der.), **Kıbrıs Dün Bugün**, İthaki Yayınları, İstanbul, 2003, s.342

³ Aşırı sağcı DİKO (Demokrat Parti), Makarios'un sıkı takipçisi ve çömezi Spiros Kiprianou tarafından 1976 yılında kuruldu. 2000-2006 yılları arasında parti başkanı T. Papadopoulos'tu. Kıbrıs Rum

2007). “Kıbrıs Türk soluyla görüşleri paralel olan AKEL” (Fırat, 2004, s.76), planın uygulanabilirliği konusunda şüpheleri olduğunu ve boşlukların doldurulması gerekliliğini belirterek BM Güvenlik Konseyi’nden askeri güvence talebinde bulunmuştur. Kararın alınması Rusya Federasyonu tarafından veto edilerek engellendiğinden, AKEL’in plana karşı olumsuzluğunun da önü açılmış olmuştur” (Kumrulu, 2007).

Yunanistan’da 2004 genel seçimlerini kazanan ve 1981’den itibaren (1990-1193 dönemi hariç) tek başına iktidarda olan PASOK dönemini sona erdiren Yeni Demokrasi Partisi ise, Kıbrıs meselesini Türkiye ile ilişkilerden ayrı tuttıklarını belirtmiş, GKRY üzerinde yönlendirici bir rol oynar gözükmekten kaçındığı gözlenmiştir (Sezer, 2007).

Kıbrıs sorununun çözümü amacıyla dönemin K.K.T.C Cumhurbaşkanı Rauf R. Denктаş ile GKRY Lideri Glafkos Klerides arasında Ocak 2002’de başlayan yüz yüze görüşmeler, BM Genel Sekreteri Kofi Annan’ın 11 Kasım 2002’de taraflara Annan Planı olarak da anılan ‘Kıbrıs Sorununa Kapsamlı Çözüm Temeli’ başlıklı belgeyi sunmasıyla sonuçlanmıştır. Kofi Annan, Aralık 2002 ve Şubat 2003’te tekrar gündeme getirilen ve taraflarca kabul görmeyen değişikliklerin ardından, Kıbrıs’ın 1 Mayıs 2004’te Avrupa Birliği’ne bir bütün olarak girebilmesi için bir anlaşmaya varılması yönünde Ocak 2004’te Kıbrıs Türk ve Rum taraflarına yaptığı çağrı üzerine, Şubat’ta tarafların katılımıyla New York’ta başlayan ve Lefkoşa’da devam eden görüşmelerde anlaşma sağlanamaması üzerine, garantör ülkeler olan Türkiye ve Yunanistan’ın da katılımıyla Mart ayında İsviçre’nin Burgenstock kasabasında 4’lü zirve gerçekleştirilmesi yönünde karar almıştır. İsviçre’de anavatanların da katılımı ile dördü müzakere olarak adlandırılan süreç neticesinde, Plan’ın beşinci ve son halini taraflara sunmuştur. Zirvenin ardından 24 Nisan’da referandum yapılması kararı alındı.

Uzun yıllardır uluslararası arenada tartışılan ve stratejik hesapların yapıldığı bir sorun olan Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğüne son vermek adına belki de en ciddi girişim olarak nitelendirilebilecek Annan Planı’nın taraflara sunulması ve hayata geçirilmesinin referandum sonucuna bağlanması sonrasında, hem sorunun tarafları olan K.K.T.C ve GKRY’nde, hem de Türkiye ve Yunanistan’da yoğun bir tartışma

milliyetçiliğine sıkı sıkıya bağlı ve adanın sadece Rumlar tarafından idare edilmesi fikrini ülkü edinmiş bir partidir. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız: A. Atun, ‘**Rum Siyasi Aktörleri**’, Kıbrıs Postası, 11.01.2010

ortamı doğdu. Batılı devlet temsilcilerinin de bu süreçte planın kabul edilmesi yönünde diplomatik baskı yaptıkları görülmüştür.

Kıbrıs sorunu, Annan Planı'nın taraflara sunulmasından itibaren K.K.T.C ve Türkiye'de bir iç politika anlaşmazlığı niteliği kazanmıştır. Ciddi kutuplaşmaların yaşandığı bu dönemde kamuoyu ve siyasi çevrelerin karşı görüştekileri 'teslimiyetçi', 'ver-kurtulcu' ya da 'statükocu' ve 'AB karşıtı' olarak nitelendirdiği, tehlikeli bir atmosfer doğmuştur. (Altan, 2010).

K.K.T.C'deki hükümetin çoğunluk partisi olan CTP'nin lideri Mehmet Ali Talat, Annan Planı'na 'evet' denmesinden yana olduğunu ifade ederken; hükümetin koalisyon ortağı DP'nin lideri Serdar Denktaş ise; kendisinin Annan Planı'na karşı olmasına karşın, partisini oylamada özgür bırakacağını açıklamıştır.

Referanduma giden bu süreçte, KKTC'de, Kıbrıs'ın geleceği açısından AB üyeliğinin gerekli olduğunu ve iki tarafın evet demesi durumunda Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında Kuzey'in de AB'ne üye olacağını savunan 'evet'çiler, plana evet denmesi gerektiğini savunurken; AB'ye üyelikten sonra Brüksel normlarının uygulanması sonucunda iki kesimliliğin anlamını yitireceği ve Türk toplumunun Rum devletinin içinde eriyeceği teziyle Kıbrıs sorununa Annan Planı çerçevesinde bir çözüm bulunulmasından yana olmadığını dile getiren K.K.T.C Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş ve aynı şekilde Ulusal Birlik Partisi (UBP) söz konusu plana 'hayır' diyordu (Fırat, 2004).

AB üyelikleri nedeniyle daha avantajlı olduklarını bilen GKRY ve Rum halkı, Kıbrıs Türkleri ile ortaklaşa bir devlet kurmayı istemediklerini, adada halen var olan statükonun değiştirilmesinden yana olmayıp; bundan sonra da tüm adayı temsil etmeyi sürdürmesinden ve devlet yönetiminde Türklere yer verilmemesinden yana bir tutum sergilemiştir.

GKRY Lideri Thasos Papadopoulos ve hükümeti kuran sağcı DİKO plan 'hayır' derken; kilit parti durumundaki AKEL ise planın ertelenmesi için BM Güvenlik Konseyi'ne başvurmuştur.

Kıbrıs sorunu özellikle son yıllarda, Türkiye'nin AB gündemine alınmasıyla birlikte çözüme kavuşturulması gereken acil bir sorun olarak değerlendirilmiş ve ülkelerdeki değişen siyasal yapılanmalar, Kıbrıs konusunda yeni siyasal tavırların

oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Şöyle ki bu süreçte Türkiye’de, şimdiye dek izlenen politikaların Kıbrıs sorununun çözümünde, Kıbrıs sorununun ise Türkiye’nin AB üyeliği önünde engel oluşturduğu inancıyla, AK Parti hükümetinin Kıbrıs konusunda Türk dış politikasında gözlenen köklü değişiklikler yaptığına şahit olunmuştur. Süreç işlerken bu çerçevede; mevcut siyasi iradenin yanında, basın, büyük sermaye kuruluşları ve sivil toplum örgütlerindeki bazı çevrelerin de yeni stratejiler geliştirme arayışına girdikleri gözlenmiştir.

BM’nin Ada üzerinde kalıcı barışın sağlanması için ilk taslağı 2002 Kasım ayında sunduğu ve 2004 yılında hareketli ve önemli neticeler doğuran Annan Planı ve Referandumu süreci sonrasında, 24 Nisan 2004’te gerçekleştirilen halk oylamasında, beşinci Annan Planı KKTC’de % 65’e ulaşan “evet” oyları ile kabul edilirken, Rum tarafında % 75,8 ile reddedilmiştir.

Kıbrıs Türkleri olumlu oy kullanmak suretiyle bir çözüme ulaşma iradesini sergilerken, Rum tarafının referandumda olumsuz oy kullanması, Türklerle birlikte yaşama konusundaki isteksizliklerini ortaya koymuş, sahip oldukları refah ve gelir seviyesini paylaşmamak, AB’nin sağlayacağı olanaklardan Türk tarafının yararlanmasını önlemek arzularını açığa çıkarmıştır. Böylelikle BM Genel Sekreteri’nin Planı’nı hukuken geçersiz/hükümsüz hale gelmiş, 1 Mayıs 2004 tarihinde ise GKRY, ‘Kıbrıs Cumhuriyeti’ adı altında AB’ye üye olmuştur. Bu gelişmeler Kıbrıs sorununun yeni bir belirsizlik dönemine girmesine yol açmıştır.

Veri Toplama ve Değerlendirme Süreci

Kıbrıs Sorunu Çözüm Sürecinde Annan Planı ve Referandumunun K.K.T.C ve Kıbrıs Rum Basınındaki İnşası

Günümüzde haberi merkez alan çalışmalar, birbiriyle ilişkili ve birbirinden farklı iki sorunsal üzerine eğilmektedir. Bunlardan birincisi, gazeteciliğin bireysel, kurumsal ve sosyal rutinleri yoluyla incelenmesini içeren, gazeteciliğin tanımlanması üzerine giden, diğeri ise haber üretim sürecinde gazetecilik pratiğinin nasıl konumlandığını anlamamıza yardımcı olan yanlışlık, çarpıtma ve manipülasyon konularıdır (Dursun, 2004).

Gazetecilik pratiğine ve onun çıktıklarına (haber üretimi) ekonomi-politik perspektifinden yaklaşanlar ‘egemen ideoloji’ tezi üzerinde durular. Bu çerçevede, ideoloji, medya sahipliği, reklam verenlerin baskısı, kontrol mekanizmaları ve devletin medyanın regülasyonu üzerindeki rolü üzerine eğilirler. Dolayısıyla, günümüzde güçlü iş adamları tarafından sahiplenilmiş; holdingleşmiş, kar amacı güden işletmeler olarak medya kurumları yasal kısıtlamalar çerçevesinde var olabilmek ve kazanç sağlamak amacıyla egemen ideolojinin fikirlerini desteklemek zorundadırlar (Dursun, 2004).

Gazetecilik pratiğinin çıktısı olarak haberlerin üretimini bürokratik ve ideolojik süreçlerle inceleyen ve medyanın sosyo-politik kontrol mekanizmasının bir parçası olduğu savından hareket eden Stuart Hall gibi düşünürler, haber üretimine Marksist bir perspektifle bakmış, yapısalcılık ekolü ve günümüzdeki medya ortamının, belli bir güçlü sınıfın ideolojik hegemonyasını yaygınlaştırmasında, devam ettirmesinde ve baskı altında tutulan sınıfların rızasının üretilmesinde etkin rol oynadığının altını çizen Kültürel Hegemonya tezi ile Gramsci’den etkilenmiştir. Noam Chomsky ve Edward S. Herman gibiler de, medyaya sahip olanların ideolojik tercihlerinin, yaygın söylemi belirlediği görüşünü savunmuş; medya sahipliği, kontrol mekanizması ve kültürel etmenlerin artık haber üretiminde; haberin gerçekte özdeş olduğu görüşünü ortadan kaldıran, haberin bir inşa süreci olduğu görüşünü pekiştiren çalışmalar yapmışlardır. Yani, gazetecilerin neyin haber olup neyin olmayacağına karar verirken ideolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel etkilenim süreçlerini, hangi medya kanallarında sıklıkla görünme şansı olduğu, olaylar ve durumlar açıklanırken kimlerin görüşlerine başvurulduğu, yaygın medya kanallarının hangi haberlere/kişilere daha geniş yer verdiği ve görmezden geldiği gibi önemli göstergelerin dolayısıyla bu inşa sürecinin nasıl işlediği konuları araştırılmıştır. Bu yaklaşımların dışında, haberlerin kendine özgü bir söylemi olduğundan hareketle, haber metinlerinin içeriği yanında, dile dayalı yapısının da incelenmesinin önemine dikkat çeken; olayların, durumların ve açıklamaların sembolik faktörler, bunların arasındaki ilişkiler, klişeler, kalıp yargılar ve önyargılar gibi nasıl bir temsil yöntemi benimsendiğinin araştırılan çalışmalar da yapılmıştır.

“Stuart Hall’un da belirttiği gibi kimlikler temsil içinde kurulur ve söylem içinde inşa edilir. Onlar ‘özgül söylemsel formasyonlar ve pratiklerdeki özgül tarihsel ve kurumsal alanlar içinde’ yeniden üretilirler” (Dursun, 2004, s.228).

Medyanın işlevlerinden biri olduğu söylenebilen temsil (dil aracılığıyla genelleme yapmak, sembolize etmek, zihinde var olan bir imaja gönderme yapmak) aktörlüğü, pratikte egemen sınıf ve baskın ideolojilerden yana kullanılmaktadır.

Marksist okulun sıklıkla kullandığı 'yeniden üretim' kavramı, ideolojik anlamda üretilenin ve üretim ilişkileri biçiminin hem sembolik olarak anlatılması hem de meşrulaştırılmasındaki sürekliliğe gönderme yaparken (Erdoğan ve Alemdar, 2002) Stuart Hall da, medyanın toplumdaki tahakküm ilişkileri içinde sürekli olarak inşa edilen ve tekrar tekrar üretilerek pazara sunulan (haber çıktısı olarak) temsil pratikleri ile iktidar ilişkilerini ve ürünlerini meşrulaştırdığını söyler (Hall, 1997). Haber metinlerinin eleştirel analizini yapmaya yönelik tüm araştırmalar, sosyal gerçekliğin yeniden inşası sürecinde, toplumdaki baskın grupların ve ideolojilerin de haber söylemiyle yeniden üretildiği savından hareket eder. Haber metinlerinde kullanılan resmi ve gayri resmi haber kaynaklarının sunumu, bunların ne kadar yer kapladığını görmeye yönelik analizler ve benzeri araştırmalar, haberin meşrulaştırma aracı olma özelliğini ortaya koymaktadır.

Annan Planı ve referandumu süreci; ülkelerdeki değişen siyasi yapılanmalar, uluslararası politikalar ve buna bağlı olarak Kıbrıs konusunda yeni siyasal tavırların oluşması dolayısıyla, Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum basınında da yansımalarını bulmuş; Kıbrıs sorununa yaklaşımlarının değişen bağlamlara göre temsillerinin de değiştiğine iyi örnek oluşturmuştur.

Bu araştırmada, 1-30 Nisan 2004 tarihleri arasındaki K.K.T.C basınından en yüksek tirajlı gazete olan Kıbrıs ve Kıbrıs Rum basınından da en yüksek tirajlı gazete olan Filelefteros gazeteleri olmak üzere 2 gazetede yayınlanan Annan Planı ve referandumu ile ilgili ilk sayfa haberleri analiz edilmiştir. 31 Mart 2004'te BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından beşinci ve en son haliyle taraflara sunulan Annan Planı sonrasında 24 Nisan 2004'te Annan Planı referandumu gerçekleşti. Araştırmacı, basının Annan Planı'nı nasıl ele aldığını incelemek amacıyla Annan Planı referandumundan önceki 23 günü de araştırmasına katmıştır. Annan Planı referandumu öncesi ve sonrası olmak üzere toplam 1 aylık takvim analiz için yeterli sayıda ve içerikte haber sağlamıştır. K.K.T.C basınından Kıbrıs gazetesinde toplam 127, Kıbrıs Rum basınından Filelefteros gazetesinde ise incelenen dönem dahilinde Annan Planı ve Referandumu ile ilgili

toplam 323 haberin yer aldığı görülmüştür. Seçilen 2 gazeteden toplam 450 hikâye çıkmıştır.

K.K.T.C basınından seçilen Kıbrıs⁴ gazetesi, özel şirketlere ait gazetelerden olup, Kıbrıs sorununun çözümün ilişkin savunduğu siyasi söylem çerçevesinde; Kıbrıs Türkü'nün ayrı ve bağımsız olarak varlığını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti çatısı altında sürdürmesini ve ulusal birliği sağlamasını savunan ve 'sağ' politik söylemi yayın politikasında benimseyen gazetelerdendir (Hançer, 2006).

Kıbrıs Rum basınından Fileleftheros⁵ gazetesi de Kıbrıs Rum Kesimi'nde yayınlanan en yüksek tirajlı gazete olma özelliğini taşımaktadır. Gazete sola karşıdır. Kıbrıs Rumlarının sağcısıyla, solcusuyla ortak düşman bildiği Türklere karşı birleşmenin gerek olduğunu savunur durur. Türklere yapılacak bütün görüşmelere ve anlaşma zeminlerine karşıdır.

Analiz kısmında, Annan Planı ve referandumu konusu hakkında 'eleştirel söylem analizi kuramcılarının, haberlerde 'kim konuşuyor?' ve 'nasıl' (sözcük seçimleri, ön plana çıkarma ve tutarlılık)' (Dursun, 2004, s.230) gibi, haberlerde anlam üretiminde çok önemli bir yere sahip olarak değerlendirilen bu özelliklerden hareket edilmiştir. Söylem olarak adlandırılabilir dilin kullanım birimlerine dair tanımlamaların sistematik bir şekilde su yüzüne çıkarılması hedefi ile (Van Dijk, 1998) söylem analizi yanında; Kıbrıs sorunu çözüm sürecinde Annan Planı'nın K.K.T.C ve Kıbrıs Rum basınındaki stratejik sunumuna ilişkin, yazılı basın haberleri içerik analizi ile

⁴ Kıbrıs Medya Grubu Ltd. adı altında 11 Temmuz 1989 tarihinde işadamı Asil Nadir tarafından kurulmuştur. Kıbrıs Medya grubu Kıbrıs gazetesi, Kıbrıs FM, Kıbrıs TV ve A-G Graphics isimli baskı işleriyle uğraşan şirket ile Yay-Sat isimli dağıtım işleriyle uğraşan şirketlerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bugün, Kıbrıs gazetesinin tüm yönetsel işleri Asil Nadir'in kız kardeşi ve aynı zamanda Kıbrıs Medya grubu yönetim kurulu üyesi Bilge Nevzat tarafından yürütülmektedir. Kıbrıs gazetesi bugün Kıbrıs Türk basınında 200'e yakın kişilik ekibiyle en geniş kadroya sahip ve en çok satan gazetedir. Hafta içi 9000 ile 10000 arasında değişen tirajı hafta sonu 12,000 ile 13,000 arasında seyretmektedir. (Hançer, Eda (2006). 'Kıbrıs Türk Basınında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri.' Küresel İletişim Dergisi 1

⁵ 1954'lerde yayın yaşamına giren bu gazetesinin genel tutumu ENOSİS'çi ve Pan Helenist'tir. Herşeyden önce de Makarios ölünceye kadar, onu, en aşırı şekilde desteklemiştir. Makarios'un ölümünden önce gazetesinin siyasi yazıları bir kurul tarafından hazırlanır; ve Makarios'un 'olur'undan geçtikten sonra gazetede yayınlanırdı. Zaman zaman hükümetin 'resmi olmayan organı' görünümündeydi. Gazetesinin kurucusu, Makarios'un yakın dostu Hristofaros N Pattihis'tir. Ekonomik ambargo'nun devamına, sürekli ve sonuna kadar 'mücadele'nin sürdürülmesinden yanadır. (Ünlü, Cemalettin (1981). Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981). Ankara: Basın Yayın Genel Müdürlüğü

değerlendirilerek, haberlerin niceliksel ve niteliksel boyutlu çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Araştırma konusuna yönelik haberlerin alan çözümlemesi yapılırken, aynı zamanda bu haberlerin, örneklem üzerindeki konumu, düzenleme biçimi gibi mesaj çözümlemesinin önemli noktaları da ortaya konulmuştur. Araştırmacı tarafından tanımlanmış araştırma soruları açısından önem arz eden anlam içerikleri üzerinde odaklanan bir arama ve tarama stratejisi olan içerik analizi ile mevcut verilerin özetlenmesi, standardize edilmesi ve karşılaştırılması sağlanmış, aynı haberlerin veriliş biçimleri derlenerek aralarındaki farklılıklar ve ortaklıklar vurgulanmıştır.

Uzun yıllardır uluslararası arenada tartışılan ve stratejik hesapların yapıldığı bir sorun olan Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğüne son vermek adına belki de en ciddi girişim olarak nitelendirilebilecek Annan Planı'nın taraflara sunulması ve hayata geçirilmesinin referandum sonucuna bağlanması dolayısıyla K.K.T.C ve Kıbrıs Rum basınında geniş yer bulmuştur. Annan Planı ve referandumu konusu, 24 Nisan 2004 Annan Planı referandumunun gerçekleştiği tarih olması nedeniyle, analizin yapıldığı Nisan 2004 yani 1 aylık süre boyunca baskın bir konu haline gelmiştir. Özellikle K.K.T.C basınından Kıbrıs gazetesinde dikkati çeken tutum, Kıbrıs sorunu konusunda milliyetçi bir söyleme sahip iken, Annan Planı ve referandumu sürecinde yayın politikasında ciddi bir değişiklik gerçekleştirmiş olmasıdır. Toplumda siyasi hareketliliği sağlayabilecek bir güce sahip olan K.K.T.C'nin en yüksek tiraj ve reklam gelirin sahip olan Kıbrıs gazetesi bu dönemde Kıbrıs Türk toplumunun siyasi ve ideolojik mücadelesinin farklı bir yön alması, yaşanan politik hareketlilik, gazete sahibinin çıkarlarının değişmesi gibi nedenlerle siyasi anlamda yayın politikasında değişikliğe giderek; Kıbrıs Türkleri ve Rumlarının bir araya gelerek oluşturacakları çözüm ve AB'ye üye olunmasını desteklemeye başlamıştır. Bu durum da haber sürecini etkilemiştir. Gazetede Kıbrıs sorununa çözüm olarak sunulan teknik bir belge olarak Annan Planı'nın ayrıntılı içeriğinin neredeyse tamamen göz ardı edilip, Annan Planı referandumu konusuna çok büyük bir önem verilmiş olması, Annan Planı'nın teknik içeriği göz ardı edilirken Annan Planı referandumunun vurgulanarak ele alınışı, okuyucunun Annan Planı'nın içeriğine ilişkin bilgilere ulaşmasını zorlaştıran ve Annan Planı hakkındaki bilgileri sınırlayan bir özellik göstermiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Haberlerde Kim Konuşuyor? Haber Aktörleri ve Konumları

Kıbrıs Gazetesi

Kıbrıs gazetesinde yer alan haberlere konu olan aktörler incelendiğinde; ilgili dönemde birinci sayfada yer alan haberlerde ön plana çıkan aktörler T. C Başbakanı, K.K.T.C Başbakanı, ABD Yetkilileri, AB Yetkilileri, BM Yetkilileri, K.K.T.C Cumhurbaşkanı, T.C Hükümet Yetkilileri, K.K.T.C Hükümet Yetkilileridir. Haberler analiz edildiğinde, çoğunlukla haberlerin T.C Başbakanı, T.C Hükümet Yetkilileri, K.K.T.C Başbakanı, BM Yetkililerinin⁶ Annan Planı ve referandumu ile ilgili olumlu görüşlerinden⁷ oluştuğu görülür. Manşetlerde adı geçen aktörlerin konuyla ilgili olumlu görüşlerine yer verilirken, başlıklar da bu aktörler ve onların görüşleri⁸ üzerine yoğunlaşmıştır.

Kıbrıs gazetesinin konuyla ilgili olarak açıklamalarına yer verdiği aktörlerin görüşlerini tırnaklı ve tırnaksız ifadelerle aktarması da diğer bir dikkati çeken özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktörlerin görüşlerine yer verirken tırnak işareti kullanılmaması, verilen demeçlerin sanki kendi yorumlarıymışçasına gazeteci ve editörler tarafından içselleştirildiğinin de bir göstergesidir.⁹ Annan Planı'nı destekleyen, konu ile ilgili olumlu yorumların manşete çıkarılması, sözcük seçimleriyle bu bilgilere daha çok önem atfedildiğinin¹⁰, farklı içerikteki (Annan Planı ile ilgili olumsuz yorumlar) yorumların ise 'iddia' sözcüğünün kullanılması veya tırnak işaretlerinin kullanılmasıyla ikinci plana itildiğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Denктаş: 'Verheugen bir Nazi generali gibi insanımızın üzerine yürümektedir'(K1), Denктаş: 'Referandum ertelensin, müzakereler devam etsin' (K9) vb. gibi.

Kıbrıs gazetesi, Annan Planı ve referandumu sürecinde, 24 Nisan 2004 referandumun gerçekleştiği tarihe kadar konuyla ilgili haberlere yoğun bir şekilde yer vererek konuyu gündemde tutmuştur. Haberlerin çoğunlukla manşet şeklinde verilmiş

⁶ Haber başlıkları için ekteki tabloya bakınız.

⁷ K2,K3,K4,K5,K7,K8,K9,K11,K12,K14,K16,K17,K18,19,K22,K23,K25 gibi.

⁸ K5,K7,K9,K11,K12,K14,K16,K17,K18,K20,K21,K22,K23 gibi.

⁹ K5,K8,K9,K11,K12,K14,K16,K17 gibi.

¹⁰ K2,K5,K7,K20,K21,K22,K23 gibi

olması da gazetenin konuya vermiş olduğu önemin bir yansıması olarak algılanabilir.

Kıbrıs gazetesinde, 'MGK'dan çözüme onay'¹¹ gibi olumlu ve etkili başlıklar kullanmak adına haberin tutarlılığının da feda edildiğini görebiliyoruz. Kıbrıs'ın haberinde (K6), Milli Güvenlik Kurulu'nun 'Sürecin başlaması durumunda, adadaki Türk varlığının, Türkiye'nin garantörlüğünün ve iki kesimlilik ilkesinin zayıflatılmaması amacıyla uygulamada gerekli dikkat ve özen gösterilmeli' şeklindeki açıklamasına dayalı olarak haber tutarlılığı pek fazla olmayan başlığın ima ettiğinin tam tersine, Annan Planı ve referandumu konusunda kayıtsız şartsız olumlu bir görüş yoktur. Olumlu görüşleri ön plana çıkaran haberlerde aşırı genelleştirmelerle, tutarlılığın bozulduğunu açıkça görebiliyoruz. Gazetede Annan Planı ve referandumuna eleştirel yaklaşan çok az sayıda haber bulunmaktadır. Eleştirel yaklaşan haberler dahi Annan Planı'na karşı değildir, onun yerine ulusal çıkarları ön plana çıkaran ve Annan Planı ve referandumu sonucunda Rumlara taviz verilmesine karşı uyarıcı aktörlerin görüşlerine yer verilmektedir.

Başlıklarda çoğu zaman ideolojik olarak enformasyon eksiltimi, genelleştirme ya da kurgulama yoluna gidilebilmekte, habere ilişkin birçok detaya yer verilmemektedir. Haber girişlerinde ana olay anlatılmakta ve vurgulanmak istenilen noktalar ön plana çekilmektedir. Söylem analizinde, anlatılanlar kadar anlatılmayanlar da önem taşımaktadır. Planın Türk tarafı için olumsuz olarak nitelendirilebilecek kısımlarına yer verilmemesi, ideolojik bir tercih olarak değerlendirilebilir.

Konuyla ilgili haber başlıklarında Annan Planı ve referandumunu destekleyen ve karşı çıkanların birbirlerine yönelik karşılıklı suçlamaları ile kişiselleştirme yoluna gidilmiş ve görüşler bir söylem kargaşası içerisinde sunulmuştur.¹²

Annan Planı, Referandumu ve 'Evet Demek' ¹³

Kıbrıs gazetesindeki haber öyküleri, Türk-Rum ilişkilerinin tarihsel geçmişini içerme eğiliminde değildir.

Hançer (2006) çalışmasında, Annan Planı'nın taraflara sunulması ve hayata

¹¹ K6 gibi.

¹² K8,K9,K12,K13,K17 gibi

¹³ Aktörler belirtilmiyorsa, tanımlamalar gazetelerin kendilerine aittir.

geçirilmesinin referandum sonucuna bağlanması sürecinde; Kıbrıs Türk toplumunun siyasi ve ideolojik mücadelesinin farklı bir yön almasının, Kıbrıs gazetesi gibi bazı medya kuruluşlarının siyasi alanda yürüttükleri yayın politikalarının değişikliğe uğramasında etkili olduğunun medya yöneticileri tarafından belirtildiğinden bahsetmektedir. Bir çok Kıbrıslı Türkün ‘Çözüm ve Avrupa Birliği’ sloganıyla destekledikleri politik duruşun savunulmasına dek, önemli sayıda okuyucusu bulunan Kıbrıs gazetesinin, ‘sağ’ politik görüşü yayın politikalarında benimsemiş olduğu belirtilmektedir. (s.4)

Taraf olan ülkelerde yaşanan politik hareketlilikle birlikte, bu süreçte Kıbrıs gazetesi siyasi anlamda yayın politikasında değişiklik yapmış ve Kıbrıs Türkleri ile Rumların bir araya gelerek oluşturacakları çözüm ve AB’ne üye olunmasını desteklemeye başlamışlardır. Gazetenin yayın politikasındaki değişikliğin altında yatan dinamiklerin de basın kuruluşları ile siyasal iktidar arasındaki karşılıklı çıkar ilişkilerinin yanında farklı etkenlerin de rol oynadığı bilinmektedir. Bilgi üretimi, dağıtımı ve bölüşümü süreçleri üzerinde son sözü söyleyen gazete sahipleri ve onların atadığı üst yöneticilerin çıkarlarının değişmesi de bu etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

‘Tarihi’ sözcüğü bazı haber öykülerinde, ‘tarihi mesaj¹⁴’, ‘tarihi fırsatı kaçırmayın¹⁵’, tarihi fırsat anlamlarında kullanılır. Manşetlere baktığımızda tarihi bir olay olarak nitelenen Annan Planı ve referandumunun desteklendiği ve evet yanlısı bir tutum izlendiği görülmektedir. Askerlik kalkıyor (K4), Dünyanın dört bir yanından, geri dönüş için binlerce başvuru yağıyor (K19), Vatanına hoş geldin evladım (K19), Gül: Yatırımların önündeki engeller kalkacak (K20), Evim evim güzel evim! (K23), gibi haber öykülerinde yenilik ve değişim üzerinde vurgu yapıldığı görülmektedir. Kıbrıs gazetesinin ilgili dönemdeki haberleri, Annan Planı referandumunu çok önemli tarihi bir karar olarak nitelendirildi ve değişimler olacağı izlenimini uyandırdı. Referandumun yapıldığı gün olan 24 Nisan 2004 tarihli manşeti ‘Kader Günümüz’ diyerek referanduma büyük önem verildiğinin altı çizilmiştir.

Kıbrıs gazetesi, haber öykülerinde¹⁶ , Kıbrıslı Türklerin Annan Planı

¹⁴ K15

¹⁵ K22

¹⁶ K23

referandumuna 'evet' demesi durumunda Avrupa Birliği'ne girmekle birlikte, hem bireysel, hem toplumsal yapıları hem de kamusal örgütlenmelerinin mevcut düzenden çok daha iyi seviyeye geleceği, her şeyin değişmeye başlayacağı yanılısamasını gündeme getiren genel bir yapı oluşturmaktadır. Referandum haftasında bazı manşetlerin de potansiyel 'hayır' taraftarlarına, planın reddedilmesi durumunda karşılaşılabilecek muhtemel dezavantajları açıklayarak, onların kararlarını etkilemeye çalıştığı görülüyor.

Konuyla ilgili verilen bazı haberler nedensellik içinde kurulmuştur. Weston: Rumlar Tek Başına 'Hayır' Derse, Cezasını Türkler Çekmez (K11), Verheugen: Güneyden 'Hayır' Çıkarsa, Kuzey Kıbrıs'a Ekonomik Destek Sağlayacağız (K16), Aliyev: Güney Kıbrıs'tan 'Hayır' Çıkarsa KKTC'yi Tanıma Süreci Başlar (K18), CTP Birleşik Güçler: Bir Evet'le Dünyaya Bağlanın (K19), Verheugen: Kıbrıslı Türkleri Yalnız Bırakmayacağız (K25) gibi.

Fileleftheros Gazetesi

Fileleftheros gazetesinde yer alan haberlere konu olan aktörler incelendiğinde; ilgili dönemde birinci sayfada yer alan haberlerde ön plana çıkan aktörler Kıbrıs Rum Kesimi Yetkilileri, Kıbrıs Rum Kesimi Muhalefet Parti Yetkilileri, Rum Halkı, K.K.T.C Halkı, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Thasos Papadopoulos ve Avrupa Birliği'dir.

Fileleftheros gazetesinin Annan Planı ve referandumuna yönelik eğilimi, başlıklardan da görülebileceği üzere planın reddi yönündedir.¹⁷ Başlıklarda, Kıbrıslı Rumlara Annan Planı'nı kabul etmemeleri yönünde baskı yapıldığı ve üçüncü tarafların plan üzerindeki rolleri üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Garantiler konusunda Rum tarafındaki atmosferi değiştirmeye çalışıyorlar (F17), Büyük elebaşlarının dansı (F18), Annan son kozunu oynuyor (F19), 'Evet' için AKEL ile flört (F20), Güvenlik Konseyi'ndeki dramatik saatler (F21), Kırbaç ve Havuç (F22), Yeni senaryolar harekete geçiriliyor (F23). Gazete, referandumun yapıldığı gün olan 24 Nisan 2004 tarihli manşetiyle (Tarihi dönüm noktası/Yarından sonra hiç bir şey eskisi gibi olmayacak) bu duruşunu perçinlemiştir.

¹⁷ F17, F18, F19, F20, F21, F22, F23, F24 (Metin içinde haberlere yer verilmiştir)

Fileleftheros gazetesinin kullandığı söylemin Rum hükümetinin söylemiyle oldukça benzer olduğu görülüyorsa da özellikle 22 Nisan tarihli 'Kırbaç ve Havuç' başlığından anlaşılabilir şekilde bu söylemin Kıbrıs sorununun çözümünü bir kazan-kaybet anlayışıyla gören bir politik reaksiyon olarak çarpıcı bir manşet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazılı Basın Haberleri Karşılaştırmalı İçerik Analizi (Fileleftheros-Kıbrıs Gazetesi)

Kıbrıs sorunu çözüm sürecinde Annan Planı'nın K.K.T.C ve Kıbrıs Rum basınındaki stratejik sunumuna ilişkin, yazılı basın haberlerinin içerik analizi ile değerlendirilen kısmında; içerik analizine ilişkin verilerin toplanmasında oluşturulan kodlama formundaki kategoriler ve bu kategorilerle ilgili oluşturulan sorular, incelenen gazetelerin sadece birinci sayfasında yer alan ve araştırma konusunu içeren her bir habere ayrı ayrı sorularak kodlanmıştır. Gazetelerin içeriğinde yer alan haberler konuya ilişkin belirlenen 8 ana kategori ve alt kategoriler çerçevesinde incelenmiştir. Konu ile ilgili yayınlanan gazete içeriklerinin birinci sayfada hangi sırada, sayfadaki sunum şekli ve kapladığı alan sorgulaması, içeriklerin haber kaynakları, düzenleme biçimi, gazete içeriğinin araştırılan konu bağlamında kapsadığı temel ve alt konuların incelenmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Yer Alış Sırasına Göre Dağılımı

HABER SIRASI	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
SOL ÜST	49	15,2	26	20,5
SAĞ ÜST	79	24,5	49	38,6
SOL ALT	92	28,5	15	11,8
SAĞ ALT	87	26,9	12	9,4
ORTA ÜST	6	1,9	19	15
ORTA ALT	10	3,1	1	0,8
SAYFANIN TAMAMI	0	0	5	3,9
TOPLAM	323	100	127	100

Filelefteros gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan toplam 323 haberin 92'sinin (%28,5) sol alttan, 87'sinin (%26,9) sağ alttan, 79'unun (%24,5) sağ üstten, 49'unun (%15,2) sol üstten 6'sının (%1,9) orta üstten, 10'unun (%3,1) orta alttan okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Sayfanın tamamından okuyucuya aktarılan haber yoktur. Araştırmaya konu olan ve birinci sayfada yayınlanan toplam 323 haberin 134'ünün (%58,5) alt kuşakta yoğunlaştığı görülmektedir. Gazetede konuyla ilgili haberlerin alt sıralarda okuyucu kitlesine aktarıldığı görülmektedir. Kıbrıs gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan toplam 127 haberin 49'unun (%38,6) sağ üstten, 26'sinin (%20,5) sol üstten, 19'unun (%15) orta üstten, ve 5'inin (%3,9) sayfanın tamamından okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Yayınlanan toplam 127 haberin 99'unun (%78) üst kuşakta ilk sıralarda yoğunlaştığı görülmektedir. Gazetenin birinci sayfasında konuyla ilgili yayınlanan haberlerin ön sıralarda okuyucu kitlesine aktarılması konunun gazete tarafından önemsendiğini yansıtmaktadır.

Tablo 2. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Sayfadaki Konumuna Göre Dağılımı

KONUM	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
SÜRMANŞET	1	0,3	1	0,8
MANŞET	26	8	26	20,5
ÜST KUŞAK	102	31,6	70	55,1
GÖBEK	68	21,1	2	1,6
ALT KUŞAK	126	39	26	20,5
TAM SAYFA	0	0	2	1,6
SÜRMANŞET VE TAM SAYFA	0	0	0	0
TOPLAM	323	100	127	100

Filelefteros gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan toplam 323 haberin 102'sinin (%31,6) üst kuşaktan, 26'sının (%8) manşetten, 1'inin (%0,3) sürmanşetten, 126'sının (%39) alt kuşaktan, 68'inin (%21,1) göbekten okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Tam sayfadan okuyucuya aktarılan haber yoktur. Araştırmaya konu olan ve birinci sayfada yayınlanan toplam 323 haberin 194'ünün (%60,1) alt kuşak ve göbekte yoğunlaştığı görülmektedir. Gazetede konuyla ilgili haberlerin yoğunlukla alt kuşaktan okuyucu kitlesine aktarıldığı görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; toplam 76 haberin 70'inin (%55,1) üst kuşaktan, 26'sının (%20,5) manşetten, 1'inin (%0,8) sürmanşetten, 2'sinin (%1,6) tam sayfadan okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Araştırmaya konu olan ve birinci sayfada yayınlanan toplam 127 haberin 97'sinin (%76,4) üst kuşakta yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmaya konu olan haberlerin yoğunlukla üst kuşaktan okuyuculara aktarılması, gazetenin konuya attığı önemin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir. Araştırma kapsamındaki dönem boyunca gazete konuyla ilgili haberlere yoğun bir şekilde yer vererek konuyu gündemde tutmuştur.

Tablo 3. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Öncelikli Düzenlenme Biçimlerine Göre Dağılımı

DÜZENLENME BİÇİMİ	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
ÖZEL HABER	67	20,7	8	6,3
DERLEME HABER	63	19,5	0	0
TEMATİK HABER	0	0	0	0
OLAY HABER	187	57,9	119	93,7
ÖYKÜ HABER	0	0	0	0
YORUM	6	1,9	0	0
TOPLAM	323	100	127	100

Filelefteros gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan dönem yayınlanan toplam 323 haberin 187'sinin (%57,9) olay haber, 67'sinin (%20,7) özel haber, 63'ünün (%19,5) derleme haber ve 6'sının (%1,9) da yorum haber olduğu görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; yayınlanan toplam 127 haberin 119'unun (%93,7) olay haber, 8'inin (%6,3) ise özel haber olduğu görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde çeşitli bilgi ve belgelerin sentezi ile ortaya çıkartılan derleme haberler gibi haberlerin sayısının azlığı dikkat çekicidir. Niteliksel ölçütler çerçevesinde bu düzenlenme biçimine sahip haberlerin azlığı; okur kitlesinin farklı perspektiflerden konuya ilişkin bilgilendirilmesine de engel teşkil etmektedir.

Tablo 4. Fileleftheros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Üretim Bakımından Haber Kaynaklarına (Ulusal/Uluslararası) Göre Dağılımı

HABER KAYNAĞI	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
ULUSAL	155	48	55	43,3
ULUSLARARASI	168	52	72	56,7
TOPLAM	323	100	127	100

Fileleftheros gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan dönem yayınlanan toplam 323 haberin 168'inin (%52) uluslararası, 155'inin (%48) ise ulusal haber olduğu görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; yayınlanan toplam 127 haberin 72'sinin (%56,7) uluslararası, 55'inin (%43,3) ise ulusal haber olduğu görülmektedir.

Her iki gazetede de ağırlıklı olarak uluslararası haber kaynaklarının kullanılması dikkat çekicidir. Bu bağlamda, gazetelerde yer alan konuya ilişkin haberlerde inceleme dönemindeki konuların çerçevelerinin söz konusu kaynaklar tarafından çizildiğini söylemek olanaklıdır.

Tablo 5. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Kaynaklarının Uluslararası Olması Durumuna Göre Dağılımı

FİLELEFTEROS			KIBRIS	
ULUSLARARASI	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
ULUSLAR ARASI DEĞİL	153	47,4	55	43,3
TÜRKİYE	18	5,6	27	21,3
YUNANİSTAN	29	9	1	0,8
GKRY	-	-	9	7,1
ABD	14	4,3	6	4,7
BM	38	11,8	12	9,4
AB	34	10,5	11	8,7
İNGİLTERE	7	2,2	1	0,8
İSVİÇRE	1	0,3	4	3,1
AZERBAYCAN	0	0	1	0,8
KKTC	25	7,7	-	-
BRÜKSEL	1	0,3	0	0
NATO	1	0,3	0	0
LOZAN	1	0,3	0	0
İRLANDA	1	0,3	0	0
TOPLAM	323	100	127	100

Filelefteros gazetesinde tablo başlığına göre dağılım incelendiğinde; araştırmaya konu olan dönem yayınlanan toplam 323 haberin 153'ünün (%47,4) üretim bakımından ulusal olduğu, 38'inin (% 11,8) Birleşmiş Milletler, 34'ünün (%10,5) Avrupa Birliği, 29'unun (%9) Yunanistan, 25'inin (%7,7) K.K.T.C kaynaklı olduğu görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde tabloya göre dağılım incelendiğinde; yayınlanan toplam 127 haberin 55'inin (%43,3) üretim bakımından ulusal olduğu, 27'sinin (% 21,3) Türkiye, 12'sinin (%9,4) Birleşmiş Milletler, 11'inin (%8,7) Avrupa Birliği, 9'unun (%7,1) Güney Kıbrıs Rum Kesimi kaynaklı olduğu görülmektedir. Kıbrıs gazetesinde de uluslararası haber kaynağı olarak Türkiye birinci sıradadır. Konuyla ilgili birçok haberin farklı kaynaklar tarafından doğrulatılmaksızın doğrudan hükümet yetkililerinin

açıklamalarına dayanılarak oluşturulduğu gözlenmiştir. Bu da beraberinde iktidarın propagandasını yapma tehlikesini getirmektedir.

Tablo 6. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Alansal İfadeleri

FİLELEFTEROS	KIBRIS	
HABERE İLİŞKİN ALAN TANIMLAMALARI	Toplam Sütun/Santim	Toplam Sütun/Santim
Birinci Sayfada Haber Başlığının Kapladığı Alan	8231,5	8156,48
Birinci Sayfada Haber Metninin Kapladığı Alan	16889,24	5793,14
Birinci Sayfada Haberin Kapladığı Toplam Alan	25120,74	13949,62
Birinci Sayfada Görsel Materyalin Kapladığı Toplam Alan	8107,11	3966,18
TOPLAM	58348,95	31865,42

Filelefteros gazetesinde birinci sayfada yer alan konuya ilişkin olarak yayınlanan haberlerin haber başlıklarının kapladığı toplam alan 8231,5 (St/cm), haber metnlerinin kapladığı toplam alan 16889,24 (St/cm) olmak üzere kapladıkları toplam alan 25120,74 (St/cm) dür. Birinci sayfada yer alan ve konuya ilişkin olarak yayınlanan haberleri destekleyen görsel materyallerin kapladığı toplam alan ise 8107,11 (St/cm) dir.

Kıbrıs gazetesinde yayınlanan haberlerin haber başlıklarının kapladığı toplam alan 8156,48 (St/cm), haber metnlerinin kapladığı toplam alan 5793,14 (St/cm) olmak üzere kapladıkları toplam alan 13949,62 (St/cm) dür. Birinci sayfada yer alan ve konuya ilişkin olarak yayınlanan haberleri destekleyen görsel materyallerin kapladığı toplam alan ise 3966,18 (St/cm) dir. Gazete birinci sayfada yer alan konuya ilişkin olarak yayınlanan haberlerin başlıklarının toplam alanının; haber metninin kapladığı toplam alandan fazla olması dikkat çekicidir. Bu durum haber başlıkları ile okuyucunun dikkatinin çekildiğinin ve habere ilişkin metnin iç sayfalarda sunulduğunu göstermektedir.

Her iki gazetede de konuyla ilgili bazı haberler, görsel materyallerle desteklenmiştir. Bu özellikle, haberin okunmasının arttığı ve inandırıcılığının güçlendiğini söylemek mümkündür.

Tablo 7. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberler Başlıklarında Kıbrıs Sorunu

FİLELEFTEROS		KIBRIS		
HABER BAŞLIKLARINDA KIBRIS SORUNUNUN YANSITILIŞI	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği (1)	79	11.4	67	23.3
Annan Planı'nın K.K.T.C için Bir Tehdit Oluşturduğu (2)	8	1.1	13	4.5
Kıbrıs Sorununun Çözümünde Rauf Denктаş'ın Politikalarına Güvenilirliği (3)	1	0.1	3	1
Rauf Denктаş'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı (4)	7	1	27	9.4
Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları (5)	17	2.4	26	9.1
Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Politikasındaki Strateji Hataları (6)	0	0	3	1
K.K.T.C Hükümeti ve Türk Hükümeti İşbirliği (7)	2	0.3	3	1
K.K.T.C Hükümetinin Yetersizliği (8)	0	0	0	0
AB'nin Kıbrıs Konusunda Türkiye'den İstedığı Tavizler (9)	3	0.4	0	0
Kıbrıs Sorununa Yönelik Kıbrıs Rum Yönetiminin Politikaları (10)	99	14.2	8	2.8
Annan Planı'na Yönelik Rum Kesiminin Tutumu (11)	74	10.6	15	5.2
Annan Planı Referandumu Sonrasında Kıbrıs'ta Yeni Bir Dönemin Başladığı (12)	51	7.3	17	5.9
Annan Planı Referandumu Sonrası Rum Kesiminin Tutumu (13)	27	3.9	2	0.7

Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getirmeyeceği (14)	36	5.2	7	2.4
Annan Planı'nın Kıbrıs Rum Kesimi için Bir Tehdit Oluşturduğu (15)	42	6	5	1.7
Kıbrıs Sorununun Çözümünde Tasos Papadopoulos'ın Politikalarına Güvenilirliği (16)	1	0.1	0	0
Tasos Papadopoulos'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı (17)	9	1.3	1	0.3
Yunan Hükümeti'nin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları (18)	13	1.9	3	1
Yunan Hükümeti'nin Kıbrıs Politikasındaki Strateji Hataları (19)	0	0	0	0
Kıbrıs Rum Kesimi Hükümeti ve Yunan Hükümeti İşbirliği (20)	2	0.3	0	0
Kıbrıs Rum Kesimi Hükümeti'nin Yetersizliği (21)	0	0	0	0
Kıbrıs Sorununa Yönelik K.K.T.C'nin Politikaları (22)	8	1.1	11	3.8
Annan Planı'na Yönelik K.K.T.C'nin Tutumu (23)	18	2.6	17	5.9
Annan Planı Referandumu Sonrası K.K.T.C'nin Tutumu (24)	0	0	6	2.1
Kıbrıs Sorununa Yönelik AB'nin Politikaları (25)	15	2.2	3	1
Kıbrıs Sorununa Yönelik BM'nin Politikaları (26)	15	2.2	9	3.1
Annan Planı'na Yönelik AB'nin Tutumu (27)	27	3.9	4	1.4

Annan Planı'na Yönelik BM'nin Tutumu (28)	34	4.9	8	2.8
Kıbrıs Sorununa Yönelik ABD'nin Politikaları (29)	7	1	4	1.4
Kıbrıs Sorununa Yönelik AB'nin Politikaları (30)	14	2	4	1.4
Annan Planı'na Yönelik ABD'nin Tutumu (31)	15	2.2	4	1.4
Annan Planı Referandumu Sonrası AB'nin Tutumu (32)	10	1.4	8	2.8
Annan Planı Referandumu Sonrası BM'nin Tutumu (33)	5	0.7	3	1
Annan Planı Referandumu Sonrası T.C'nin Tutumu (34)	2	0.3	3	1
Annan Planı Referandumu Sonrası ABD'nin Tutumu (35)	2	0.3	3	1
Annan Planı Referandumu Sonrası Yunanistan'ın Tutumu (36)	5	0.7	2	0.7
Annan Planı'na Yönelik Yunanistan'ın Tutumu (37)	7	1	1	0.3
Kıbrıs Sorununa Yönelik İngiltere'nin Politikaları (38)	21	3	0	0
Annan Planı'na Yönelik İngiltere'nin Tutumu (39)	2	0.3	0	0
Annan Planı ile İlgili Bilgilendirme (40)	5	0.7	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası İngiltere'nin Tutumu (41)	5	0.7	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası K.K.T.C'nin Tutumu (42)	6	0.9	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası Rusya'nın Tutumu (43)	4	0.6	0	0
TOPLAM	696	100	287	100

Fileleftheros gazetesinde birinci sayfada yer alan haber başlıklarında Kıbrıs sorununun nasıl değerlendirildiği ve hangi ifadelerle anıldığı incelendiğinde; incelenen dönemde ağırlıklı olarak Kıbrıs Sorununa Yönelik Kıbrıs Rum Yönetiminin Politikaları (99), Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği (79), Annan Planı'na Yönelik Rum Kesiminin Tutumu (74), Annan Planı Referandumu Sonrasında Kıbrıs'ta Yeni Bir Dönemin Başladığı (51), Annan Planı'nın Kıbrıs Rum Kesimi için Bir Tehdit Oluşturduğu (42), Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getirmeyeceği (36), Annan Planı'na Yönelik BM'nin Tutumu (34) konularının ön plana çıktığı görülmektedir.

Kıbrıs gazetesinde ise, incelenen dönemde ağırlıklı olarak Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği (67), Rauf Denktaş'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı (27) ve Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları (26) konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Gazetede haber başlıklarının ağırlıklı olarak Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği ifadesini yansıtır olması Kıbrıs gazetesinde Kıbrıs Sorunu çözüm sürecinde Annan Planı'nın yansıtılış biçimini ortaya koymaktadır. Rauf Denktaş'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı konusunun da ön plana çıkması gazetenin Kıbrıs sorunu çözüm sürecinde Annan Planı'na olumlu yaklaşmış olduğunu ve planı desteklediği yönünde çıkarımlara neden olabilmektedir.

Tablo 8. Fileleftheros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kapsadığı Temel Konular

TEMEL KONULAR	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
1) Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Politikaları	20	3,4	27	10,3
2) Annan Planı'na Siyasal Yaklaşımlar	184	31,2	68	25,9
3) Annan Planı'na Teknik Yaklaşımlar	50	8,5	46	17,5
4) Annan Planı'nın Referandumu	262	44,4	96	36,5
5) Annan Planı'nın Referandumu Sonrası	53	9	23	8,7
6) Yunanistan Hükümeti'nin Kıbrıs Politikaları	18	3,1	1	0,4

7) Türkiye'nin Kıbrıs Odaklı Uluslararası İlişkileri	1	0,2	1	0,4
8) Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlikleri/Çalışmaları	2	0,3	1	0,4
9) Diğer	0	0	0	0
TOPLAM	590	100	263	100

Filefteros gazetesinde birinci sayfada yer alan konuya ilişkin toplam 323 haberde 8 temel konunun 590 kez işlendiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu temel konular değerlendirildiğinde ise birinci sayfada yer alan haberlerde yoğunluklu olarak ele alınan temel konuların; Annan Planı Referandumu (262) ve Annan Planı'na Siyasal Yaklaşımlar (184), Annan Planı'nın Referandumu Sonrası (53), Annan Planı'na Teknik Yaklaşımlar (50) olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin olarak yayınlanan birinci sayfa haberlerinin işlediği temel konu dikkate alındığında en yüksek oranda, %44.4'le Annan Planı Referandumu temel konusu olduğu dikkat çekmektedir.

Kıbrıs gazetesinde birinci sayfada yer alan konuya ilişkin toplam 127 haberde 8 temel konunun 263 kez işlendiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu temel konular değerlendirildiğinde; Annan Planı Referandumu (96), Annan Planı'na Siyasal Yaklaşımlar (68) ve Annan Planı'na Teknik Yaklaşımlar (46), Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Politikaları (27) olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin olarak yayınlanan birinci sayfa haberlerinin işlediği temel konu dikkate alındığında en yüksek oranda, %36.5'le Annan Planı Referandumu temel konusu olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 9. Filelefteros/Kıbrıs Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerde Annan Planı Referandumu Temel Konusunun İçerdiği Alt Konular

ANNAN PLANI REFERANDUMUNA İLİŞKİN ALT KONULAR	FİLELEFTEROS		KIBRIS	
	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
1) Annan Planı Referandumu Öncesine İlişkin Gelişmeler	273	63,9	106	57,3
2) Referandum Sürecinde Talat	18	4,2	13	7
3) Referandum Sürecinde Denktaş'ın politikaları	20	4,7	12	6,5
4) K.K.T.C'deki Annan Planı Referandumu Sonuçları	4	0,9	1	0,5
5) Kıbrıs Rum Kesimi Annan Planı Referandumu Sonuçları	5	1,2	1	0,5
6) Türkiye Açısından Referandum Sonuçları	0	0	0	0
7) Denktaş'a Eleştiri	9	2,1	23	12,4
8) Rum Lidere Eleştiri	21	0	3	1,6
9) Referandum Sürecinde Papadopoulos'ın Politikaları	27	4,9	3	1,6
10)Referandum Sonrası Politikalar	47	6,3	23	12,4
11)Yunanistan Açısından Referandum Sonuçları	3	11	0	0
TOPLAM	427	100	185	100

Filelefteros gazetesinde birinci sayfada yer alan haberlerde Annan Planı Referandumu temel konusunun içerdiği alt konularda haberlerin çoğunluğu Annan Planı Referandumu Öncesine İlişkin Gelişmelerle ilgilidir. Alt konular içerisinde, en fazla ele alınan diğer alt konular ise sırasıyla şöyledir: Annan Planı Referandumu Sonrası Politikalar (47), Referandum Sürecinde Papadopoulos'un Politikaları (27), Rum Lidere

Eleştiri (21), Referandum Sürecinde Denktaş'ın Politikaları (20) ve Referandum Sürecinde Talat (18).

Kıbrıs gazetesinde birinci sayfada yer alan haberlerde Annan Planı Referandumunu temel konusunun içerdiği alt konularda haberlerin çoğunluğu Annan Planı Referandumu Öncesine İlişkin Gelişmelerle ilgilidir. Alt konular içerisinde, en fazla ele alınan diğer alt konular ise sırasıyla şöyledir: Annan Planı Referandumu Sonrası Politikalar (23), Denktaş'a Eleştiri (23) ve Referandum Sürecinde Talat (13).

SONUÇ

Bu çalışma, haberlerin Kıbrıs Sorunu çözüm sürecinde Annan Planı ve referandumunu nasıl temsil ettiğini incelemiştir. 30 günlük gazetelerdeki ilk sayfa haberlerinin ayrıntılı analizinde, ilk olarak haberlerde kimin fikirlerinin ve dünya görüşlerinin temsil edildiğini anlamak için aktörlerin kimler olduğu incelendi. Bunlar, KKTC basınından Kıbrıs gazetesinde çoğunlukla T. C Başbakanı, K.K.T.C Başbakanı, ABD Yetkilileri, AB Yetkilileri, BM Yetkilileri, K.K.T.C Cumhurbaşkanı, T.C Hükümet Yetkilileri, K.K.T.C Hükümet Yetkilileridir. Fileleftheros gazetesinde de ilgili dönemde birinci sayfada yer alan haberlerde ön plana çıkan aktörler, Kıbrıs Rum Kesimi Yetkilileri, Kıbrıs Rum Kesimi Muhalefet Parti Yetkilileri, Rum Halkı, K.K.T.C Halkı, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Thasos Papadopoulos ve Avrupa Birliği'dir. Böylece, bu haber öykülerinin ne söylediği aktörlerin kimliği tarafından önceden belirlenmiştir. Haber temaları, sözcük ve başlık seçimleri ve ön plana çıkarılan konular ile yakından ilişkilidir. 1 Nisan-30 Nisan 2004 tarihleri arasında yapılan incelemede, Kıbrıs sorunu konusunda bu döneme kadar sağ politik görüşü yayın politikasında benimsemiş olan Kıbrıs gazetesinde konuyla ilgili ilk sayfa haberlerine bakıldığında, açıkça evet yanlısı bir tutum izlendiği ve Annan Planı ve referandumunu destekleyen aktörlerin görüşlerini yansıttığı görülmektedir. Bu aktörleri seçme yanısıra, gazete, Annan Planı ve referandumunu tarihi bir fırsat olarak değerlendiren başlıklar taşır. Haber metinleri, Annan Planı ve referandumunu destekleyen aktörlerin fikirlerini tırnak işareti kullanmaksızın yazarak ön plana çıkartırken, bazen haberin tutarlılığı pahasına da olsa, farklı düşünen bazı aktörler için 'söyledi' veya 'belirtti' yerine 'iddia etti' ya da tırnak işareti kullanarak, tam tersini yapmaktadır. Kıbrıs Rum basınından Fileleftheros gazetesinin konuyla ilgili haber başlıklarından da anlaşılacağı gibi, Annan Planı ve referandumunu ile ilgili eğilimi planın reddi yönündedir. Ayrıca, başlıklar genel

anlamda üçüncü tarafların plan üzerindeki rolleri ve Kıbrıslı Rumların planı kabul etmeleri yönünde dıştan baskı yapıldığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Kullanılan söylemin hükümetin söylemiyle oldukça benzer olduğu dikkat çeken gazete, Annan Planı ve referandumu ile ilgili 24 Nisan 2004'te 'Tarihi dönüm noktası/Yarıdan sonra hiç bir şey eskisi gibi olmayacak' başlığıyla bu duruşunu perçinlediği görülmektedir. Kıbrıs gazetesinde ise farklı olarak 23 Nisan 2004'te 'Güçlü bir evet' ve 24 Nisan 2004'te 'Kader Günümüz' başlıklarıyla planın kabul edilmesi yönündeki eğilim belirginleşmektedir. Kıbrıs sorununun tarihçesine ya da geçmişte yaşanan olaylara yönelik tarihsel ardalın bilgisine rastlanamayan haber öykülerinde, Kıbrıslı Türklerin Annan Planı referandumuna 'evet' demesi durumunda Avrupa Birliği'ne girmekle birlikte, hem bireysel, hem toplumsal yapıları hem de kamusal örgütlenmelerinin mevcut düzenden çok daha iyi seviyeye geleceği, her şeyin değişmeye başlayacağı yanılısamasını gündeme getiren genel bir yapı oluşturmaktadır. Referandum haftasına bazı manşetlerin de potansiyel 'hayır' taraftarlarına, planın reddedilmesi durumunda karşılaşılabilecek muhtemel dezavantajları açıklayarak, onların kararlarını etkilemeye çalıştığı görülüyor. Çalışmanın içerik analizi kısmında bu tesbitler desteklenmiştir.

Yapılan bu analiz, medyanın sadece toplumsal gerçekliği temsil etmek ve ondan etkilenmekle kalmayıp, aynı zamanda onu oluşturup etkileyen gücünden de yola çıkarak; Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum toplumlarının yazılı basınlarının Kıbrıs Sorunu ve Annan Planı referandumu sürecinde, kendi okurlarını nasıl etkilemeye çalıştıkları ve kullandıkları stratejiler konusunda önemli bilgiler sağlamıştır.

EK 1

Kıbrıs Gazetesindeki İlk Sayfa Haberlerin Başlıkları

Numara-Tarih Başlıklar

K1-1 Nisan Son Söz Halkın

K1-1 Nisan Denктаş: 'Verheugen, bir nazi generali gibi insanımızın üstüne yürümektedir.'

K2-2 Nisan Kavga Zamanı Değil

- K2-2 Nisan Gözler Referandumda
- K2-2 Nisan Erdoğan: Köstek olanları tarih affetmez
- K2-2 Nisan Türkler Memnun Rumlar Rahatsız
- K2-2 Nisan Ertuğruloğlu: Kıbrıs'ı satanlar hak ettiği cevabı alacak
- K3-3 Nisan Türkiye 'Evet'te Kararlı
- K3-3 Nisan Talat: Denктаş ikna oldu ama önemli olan benimsemesidir
- K3-3 Nisan Güvenlik Konseyi, Tarafllara 'Evet Deyin' Çağrısı Yapacak
- K3-3 Nisan Tarih Kitapları Değişiyor
- K4-4 Nisan Askerlik Kalkıyor
- K4-4 Nisan CTP 'Evet' Diyor
- K4-4 Nisan Annan Güvenlik Konseyi'ne Rapor ve Öneri Paketi Hazırlıyor
- K4-4 Nisan De Soto BM Güvenlik Konseyi'ni bilgilendirdi
- K4-4 Nisan Çilek Üreticisi İhracat Yapamamaktan Şikayetçi
- K5-5 Nisan İki Eşit Devlet
- K5-5 Nisan Talat: Referandum Yasası, Anayasaya Aykırı Değil
- K5-5 Nisan Powell: Kıbrıs'ta B Planı Yok Daha İyisi Olmayacak
- K5-5 Nisan Ankara'da ve K.K.T.C'de Kıbrıs Trafiği
- K6-6 Nisan MGK'dan Çözümüne Onay
- K6-6 Nisan Referandum Konusu Karara Kaldı
- K6-6 Nisan Kıbrıs Meselesinin Alacağı Şekil, Adada Belirlenecek
- K7-7 Nisan Erdoğan'dan Çözüm Dersi
- K7-7 Nisan De Soto: Annan Planı, Adil ve İşleyebilir Bir Plandır

- K7-7 Nisan Gül: Kıbrıs'ta Statüko Sürdürülemez
- K7-7 Nisan Papadopoulos da 'Hayır' Diyecek
- K7-7 Nisan CTP: Referandum'da mühürümüz 'Evet'
- K7-7 Nisan Talat, Bugün De Soto'yla Görüşecek
- K7-7 Nisan TESKOMB: Kıbrıs'ta Çözüme Evet!
- K8-8 Nisan Erdoğan: EVET Denктаş: HAYIR
- K8-8 Nisan Papadopoulos'tan 'Hayır'
- K8-8 Nisan AB Komisyonu Annan Planı'na İlişkin Uyum Senedini AB Konseyi'ne Gönderdi
- K8-8 Nisan Türkiye, Yunanistan: 'Annan Planı'nın Referandumuna Götürülmesini Kabul Ediyoruz'
- K8-8 Nisan Talat: Çifte 'Evet'e İhtiyacımız Var
- K8-8 Nisan UBP Parti Meclisi, Referandumda 'hayır' kampanyası başlatma kararı aldı
- K9-9 Nisan Gül'den Denктаş'a: Hamaset Yapma
- K9-9 Nisan Karar Bugün
- K9-9 Nisan Denктаş: 'Referandum Ertelensin, Müzakereler Devam Etsin'
- K9-9 Nisan ABD Dışışleri: Powell, Referandumda 'Evet' için Destek Arıyor
- K9-9 Nisan Annan: Denктаş ve Papadopoulos, Beni Hayal Kırıklığına Uğrattı
- K9-9 Nisan Talat: Kıbrıs Türkü Çözülür Türkiye Zarar Görür
- K9- 9 Nisan Lefkoşa, 'Evet' Dedi
- K10-10 Nisan Anayasa Mahkemesi'nden Referandum Yasasına Evet
- K10-10 Nisan Denктаş'tan Hakimlere Veryansın

- K10-10 Nisan DP, Kararını Mini Referandumla Verecek
- K10-10 Nisan 45 Bin Kişilik Liste Yarın BM'ye veriliyor
- K11-11 Nisan AKEL'den Ret
- K11-11 Nisan Weston: Rumlar Tek Başına 'Hayır' Derse, Cezasını Türkler Çekmez
- K11-11 Nisan Şener: Planda Önemli Değişiklikler Oldu
- K12-12 Nisan Erdoğan: Ne Anlatacaksan Kıbrıs'ta Anlat...
- K12-12 Nisan S. Denктаş: Sözlerine Dikkat Et
- K12-12 Nisan Gül: Referandum,1 Mayıs'tan Önce Yapılmalı
- K12-12 Nisan Talat: Bize İki 'Evet' Lazım
- K12-12 Nisan AKEL'e Büyük Öfke
- K13-13 Nisan Yarın Yine Meydanlardayız
- K13-13 Nisan ABD: Annan Planı'ndan Başka Çözüm Yok
- K13-13 Nisan Denктаş, 15 Nisan'da TBMM'ye Veda Edecek
- K13-13 Nisan Denктаş: Başbakan Erdoğan, Kıbrıs Meselesinde Kandırılmıştır
Erdoğan: Denктаş'ın 'kandırıldınız' yakıştırmaları çok çirkin
- K13-13 Nisan DP: %64 Hayır %36 Evet
- K13-13 Nisan KKTC İçin Tayvan Modeli
- K13-13 Nisan Akıncı: AKEL Denктаş'ın Can Simidi Oldu
- K13-13 Nisan AKEL'de Yaprak Dökümü
- K14-14 Nisan Haydi Mitinge
- K14-14 Nisan Gül: Annan Planı'nın Artıları Eksilerinden Daha Fazladır
- K14-14 Nisan Özkök: Referandum Baskısız Yapılmalı

- K14-14 Nisan Powell: ABD Talat'ın Çabasından Memnun
- K14-14 Nisan Çiçek: Beklentimiz Kıbrıs'taki Reферендумdan Evet Çıkmasıdır
- K14-14 Nisan ABP, Referandumda 'Evet' Diyecek
- K14-14 Nisan AKEL Karışık, DİSİ'den 'Evet
- K15-15 Nisan Tarihi Mesaj
- K15-15 Nisan AKEL: Referandum Ertelenmezse 'HAYIR'
- K15-15 Nisan Kıbrıs Gazetesi: Sesimizi Duyun! (Türkçe ve Rumca)
- K15-15 Nisan KADEM: Plana Destek %59.3
- K16-16 Nisan Referandum Yasası Tamam
- K16-16 Nisan Gül: Rumlar Hayır Derse KKTC Tanınmalı
- K16-16 Nisan Verheugen: Güneyden 'Hayır' Çıkarsa, Kuzey Kıbrıs'a Ekonomik Destek Sağlayacağız
- K16-16 Nisan Aliyev: Güney Kıbrıs'tan 'Hayır' Çıkarsa KKTC'yi Tanıma Süreci Başlar
- K16-16 Nisan DİSİ'den Büyük Çoğunlukla Referandum'a Evet: %76
- K17-17 Nisan KADEM: EVET %62.1
- K17-17 Nisan Erdoğan: Herşey Mutabakatınızla Yapıldı, Niye Gerçekleri Söylemiyorsunuz?
- K18-18 Nisan UBP ve DP'lilerin ¼'ü 'Evet'çi
- K18-18 Nisan Aydınlık Bir Gelecek 'Evet'le Gelecek
- K18-18 Nisan AKEL'in 'Hayır'ı Sallanıyor
- K18-18 Nisan Talat: 2 Taraftan de 'Evet' Çıkmalı
- K18-18 Nisan BM Güvenlik Konseyi: Plan Pürüzsüz Şekilde Uygulanacak Gerekli Tüm Adımlar Atılacak

- K19-19 Nisan Vatanına Hoş Geldin Evledim
- K19-19 Nisan Talat: Dostlarımla Kucaklaşmak İçin Gün Sayıyorum!
- K19-19 Nisan Dünyanın Dört Bir Yanından, Geri Dönüş İçin Binlerce Başvuru Yağıyor
- K19-19 Nisan CTP Birleşik Güçler: Bir Evet'le Dünyaya Bağlanın
- K20-20 Nisan Lefkoşalı Rumlardan Evet
- K20-20 Nisan Gül: Yatırımların Önündeki Engel Kalkacak
- K20-20 Nisan Türkiye Hükümetinin Kıbrıs'taki Referandumlardan Beklentisi 'EVET'
- K20-20 Nisan Solana: Kıbrıs İçin Avrupa Çözümü
- K20-20 Nisan 72 Uluslararası İlişkiler Akademisyeninden Çözüme Destek
- K20-20 Nisan Kofi Annan, Rumlar Güvence Talebini Kabul Etti
- K21-21 Nisan Polis Nerede?
- K21-21 Nisan De Soto: Annan Raporu Bugün Onaylayabilir
- K21-21 Nisan YSK Başkanı Erginel: 563 Sandıkta 143 Bin 648 Seçmen, Oy Kullanabilecek
- K22-22 Nisan Annan: Tarihi Fırsatı Kaçırmayın
- K22-22 Nisan 'Evet'çi Rumlar da Meydanlara İndi...
- K22-22 Nisan Avrupa Parlamentosu, Rum Yönetimini Kınadı
- K22-22 Nisan Verheugen: Kendimi Rumlar Tarfından Aldatılmış Hissediyorum
- K22-22 Nisan Güvenlik Konseyi'nde Kıbrıs Tasarısı Reddedildi
- K22-22 Nisan 'Dünya İle Bütünleşmeye Evet Şöleni' Bugün
- K22-22 Nisan Halk Ayakta

- K22-22 Nisan Asil Nadir Bu Akşam KIBRIS TV’de
- K23-23 Nisan Güçlü Bir Evet
- K23-23 Nisan Evim Evim Güzel Evim
- K23-23 Nisan De Soto: Hala Umutluyuz
- K23-23 Nisan Kutlamalara Yağmur Engeli
- K23-23 Nisan On binler, ‘Evet’ İçin Yine Meydanlardaydı
- K23-23 Nisan Fırat: Denктаş, Kıbrıs’ın Kaybından Mı Yoksa Koltuğun Kaybından Mı Korkuyor?
- K23-23 Nisan CTP Birleşik Güçler: Bir Evet’le Dünyaya Bağlanın
- K24-24 Nisan Kader Günümüz
- K25-25 Nisan Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti’ne Türklerden %64.91 Evet Rumlardan %75.83 Hayır
- K25-25 Nisan Gençler ‘Denктаş İstifa’ Diye Haykırdı
- K25-25 Nisan Verheugen: Kıbrıslı Türkleri Yalnız Bırakmayacağız
- K25-25 Nisan De Soto: BM’nin Kıbrıs’taki Bürosu Kapatılacak
- K25-25 Nisan Erdoğan: Denктаş İle KKTC Halkı Farklı Kanaatler Ortaya Koydu
- K25-25 Nisan Talat: ‘İstifa Et’ Denктаş: ‘Etmem’

KAYNAKÇA

Altan, Ümmü (2010). Kıbrıs Sorunu Çözüm Sürecinde Annan Planı: K.K.T.C ve Kıbrıs Rum Basınındaki Yansımaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: AÜ SBE

A, Atun, ‘Rum Siyasi Aktörleri’, Kıbrıs Postası, 11.01.2010

- A, An, 'Günümüzde Kıbrıs Türk Toplumı', M. Kürkçügil (der.), Kıbrıs Dün Bugün, İthaki Yayınları, İstanbul, 2003
- Çeçen, Anıl (2005). Kıbrıs Çıkmazı. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm
- Dursun, Çiler (der.) (2004). Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi. Ankara: Kesit Tanıtım
- Erdoğan, İrfan & Korkmaz, Alemdar, (2002). Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi. Ankara: Erk Yayınları
- Fırat, Melek M (2004). 'Helsinki Zirvesinden Günümüze AB-Türkiye İlişkileri Çerçevesinde Kıbrıs Gelişmeleri.' Ankara Avrupa Araştırmaları Dergisi 4: 1
- Hall, Stuart, (1997). 'İdeoloji ve İletişim Kuramı', Medya, Kültür Siyaset. (der.) Süleyman İrvan, (çev.) Ahmet Gürata, Ankara: Ark yayınları
- Hançer, Eda (2006). 'Kıbrıs Türk Basımında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri.' Küresel İletişim Dergisi 1
- Kumrulu, Ayşegül (2007). 2002 Kopenhagen Zirvesi Sonrasında Avrupa Birliği Çerçevesinde Kıbrıs Sorunu. Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi. Ankara: AÜ SBE
- Muhtaroglu, Alkan (2007). 'Kıbrıs'ta Barış Kültürü Oluşturma Olasılığı: Annan Planı/Referandum ve Barış Gazeteciliği.' Kıbrıs Yazıları 5: 6
- Öksüz, Onur (2007). 'Kamuoyu Oluşum Sürecinde Basın Siyaset Etkileşiminin Etik Açından Değerlendirilmesi: 'Kıbrıs Müzakerelerinin Hürriyet Gazetesinde Sunumu.'" Selçuk İletişim Dergisi 5:1
- Sezer, Sema (2007). Türkiye'nin Avrupa Birliği Sürecinde Kıbrıs Faktörü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: GÜ SBE
- Tuncer, Hüner (2005). Kıbrıs Sarmalı Nasıl Bir Çözüm? Ankara: Ümit
- Ünlü, Cemalettin (1981). Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981). Ankara: Basın Yayın Genel Müdürlüğü
- Van Dijk, Teun A., 1998, News as Discourse, Hillsdale, NJ: Erlbaum